ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ
ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԸՆՏՐԱԿԱՆ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎ

6 հունիսի 2017թ. **N 278-Ա**
ք. Երևան

Ո Ր Ո Շ Ո Ւ Մ
«ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ ԵՎՐՈՊԱ ՄԻԱՎՈՐՈՒՄ ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ԴԻՏՈՐԴՆԵՐ ԳԱՅԱՆԵ ԳՐԻԳՈՐՅԱՆԻ, ԱՆՆԱ ԱՆԴՐԵԱՍՅԱՆԻ ԴԻՄՈՒՄ/ԲՈՂՈՔԻ ՔՆՆԱՐԿՄԱՆ ՄԱՍԻՆ

Ուսումնասիրելով «Իրավունքի Եվրոպա միավորում» հասարակական կազմակերպության և դիտորդներ՝ Գայանե Գրիգորյանի, Աննա Անդրեասյանի 22.05.2017թ. դիմումը՝ Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովը

Պ Ա Ր Զ Ե Ց.

<u>Դիմումատուի իրավական դիրքորոշումը և ներկայացված պահանջը</u>

«Իրավունքի Եվրոպա միավորում» հասարակական կազմակերպության և դիտորդներ՝ Գայանե Գրիգորյանի, Աննա Անդրեասյանի անունից 2017թ. մայիսի 22-ին Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական ընտրական հանձնաժողով ներկայացված դիմումում նշված է.

«19.05.2017թ. թիվ 3 տարածքային հանձնաժողովի թիվ 11-Ա որոշմամբ մերժվել է «Իրավունքի Եվրոպա միավորում» հասարակական կազմակերպության մասով, դիտորդ Աննա Անդրեասյանի մասով և դիտորդ Գայանե Գրիգորյանի մասով դիմում-բողոքի 5-րդ կետով ներկայացված հանգամանքի մասով՝ 16.05.2017թ. դիմում-բողոքով վարչական վարույթի հարուցումը:

(i) ՓԱՍՏԵՐԸ

1. 16.05.2017թ. «Իրավունքի Եվրոպա միավորում» հասարակական կազմակերպության և դիտորդներ Աննա Անդրեասյանի, Գայանե Գրիգորյանի կողմից թիվ 3 տարածքային ընտրական հանձնաժողովին ներկայացվել են դիմում-բողոքներ:

2. Դիմում-բողոքները ներկայացված են եղել հետևյալ բովանդակությամբ.

2.1. Աննա Անդրեասյանը 14.05.2017թ. գտնվել է 3/1 տեղամասում որպես դիտորդ: Վերջինիս կողմից դիտարկված խախտումները հետևյալն են. տեղամասային կենտրոն պարբերաբար մուտք է գործել կողմնակի անձ և ուղղորդել/բերել է ընտրողների ամեն անգամ պատճառաբանելով, որ բերում է իր բարեկամներին: Հանձնաժողովի նախագահը տեղեկացվել է խախտման մասին և նրան առաջարկվել է ձեռնարկել համապատասխան գործողություններ, այդ թվում՝ վերացնել խախտումը, սակայն որևէ գործողություն չի ձեռնարկվել: Խախտումը/խախտման վերաբերյալ գնահատականը գրանցվել է տեղամասային ընտրական հանձնաժողովի գրանցամատյանում:

2.2. Աննա Անդրեասյանը 14.05.2017թ. գտնվել է 3/1 տեղամասում որպես դիտորդ: Վերջինիս կողմից դիտարկված խախտումները հետևյալն են. Ժամը 14:00-ի դրությամբ քվեարկությանը մասնակցած ընտրողների ընդհանուր թիվը ընտրողների ցուցակում և տեխնիկական սարքով գրանցված ընտրողների ընդհանուր թիվը տարբեր են եղել: Տարբեր է եղել նաև քվեարկությանը մասնակցած ընտրողների կողմից հանձնած քվեարկության կտրոնների թիվը: Հանձնաժողովի նախագահը տեղեկացվել է խախտման մասին և նրան առաջարկվել է ձեռնարկել համապատասխան գործողություններ: Խախտումը/խախտման վերաբերյալ գնահատականը գրանցվել է տեղամասային ընտրական հանձնաժողովի գրանցամատյանում:

2.3. Աննա Անդրեասյանը 14.05.2017թ. գտնվել է 3/1 տեղամասում որպես դիտորդ: Վերջինիս կողմից դիտարկված խախտումները հետևյալն են. արդյունքների ամփոփման նիստի ժամանակ հանձնաժողովի քարտուղարը սկսել է լրացնել արձանագրությունները այն դեպքում, երբ քվեաթերթիկների տեսակավորումը դեռ չէր վերջացել, և քվեաթերթիկները դեռ չէին հաշվարկվել: Դիտորդի դիտողությունից հետո խախտումը վերացվել է:

2.4. Աննա Անդրեասյանը 14.05.2017թ. գտնվել է 3/1 տեղամասում որպես դիտորդ: Վերջինիս կողմից դիտարկված խախտումները հետևյալն են. ժամը 13:00-ից հետո «Մարզային նախաձեռնությունների և զարգացման կենտրոն» ՀԿ-ի տարբերանշան կրող դիտորդ Արամ Սարգսյանը պարբերաբար քվեարկությանը մասնակցող անձանց բերել է ընտրատեղամաս, ուղեկցել է մինչև քվեարկության սենյակ: ԻԵՄ դիտորդը նաև լսել է հեռախոսազրույց, որի ընթացքում Արամ Սարգսյանը ինչ որ մեկին ասել է. «Մարշուտկա նստեցրեք ու սաղին բերեք»: Ժամը 14:30-ին Արամ Սարգսյանը դուրս է եկել տեղամասից: Հանձնաժողովի նախագահը տեղեկացվել է խախտման մասին և նրան առաջարկվել է ձեռնարկել համապատասխան գործողություններ, այդ թվում՝ վերացնել խախտումը, սակայն որևէ գործողություն չի ձեռնարկվել: Խախտումը գրանցվել է տեղամասային ընտրական հանձնաժողովի գրանցամատյանում:

2.5. Գայանե Գրիգորյանը 14.05.2017թ. գտնվել է թիվ 3/25 տեղամասում որպես դիտորդ: Վերջինիս՝ որպես դիտորդի իրավունքների խախտումները դրսևորվել են տեղամասային հանանձնաժողովի հետևյալ գործողություններով /անգործությամբ/. քվեարկության սենյակը կահավորված է այնպես, որ հնարավոր չէ համակողմանի դիտարկել ընտրական գործընթացը: Մասնավորապես՝ հանձնաժողովի անդամների սեղանները տեղադրված են անմիջականորեն պատի տակ, ինչի արդյունքում դիտորդը զրկվել է ընտրական գործընթացը համակողմանի դիտարկելու հնարավորությունից: Ժամը 8:30-ի սահմաններում թիվ 3/25 տեղամասային հանձնաժողովի անդամ Արման Մխիթարյանը խոչընդոտել է դիտորդի ազատ տեղաշարժը քվեարկության սենյակում: Վերջինս նաև արգելել է կանգնել քվեատուփի մոտ և դիտարկել իր աշխատանքը՝ նշելով, որ դիտորդը տեղաշարժվելու իրավունք չունի: Հանձնաժողովի նախագահ Վանիկ Մանվելյանը տեղեկացվել է խախտման մասին և նրան առաջարկվել է ձեռնարկել համապատասխան գործողություններ, այդ թվում վերացնել խախտումը, սակայն որևէ գործողություն չի ձեռնարկվել: Դիտորդը պահանջել է գրանցել խախտումը/խախտման վերաբերյալ իր գնահատականը տեղամասային ընտրական հանձնաժողովի գրանցամատյանում, սակայն հանձնաժողովի նախագահը մերժել: Ժամեր անց՝ 12:00 սահմաններում դիտորդի հետ կապ է հաստատել Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովի աշխատակիցը, Լիլյա անունով, և հորդորել է դիտորդին ամեն խախտում սրտին մոտ չընդունել և արձանագրություն չկազմել, փորձել կարգավորել խնդիրը տեղամասային հանձնաժողովի անդամների հետ: Այն բանից հետո, երբ դիտորդն ասել է, որ հանձնաժողովի նախագահը որևէ քայլ չի ձեռնարկել խախտումը վերացնելու ուղղությամբ, ԿԸՀ աշխատակիցը խոսել է տեղամասային հանձնաժողովի նախագահի հետ, որից հետո վերջինս արձանագրություն է կազմել դիտորդի անունից, որը վերջինս չի ստորագրել՝ դիտորդի կողմից արձանագրված խախտման բովանդակությանը մասամբ համապատասխանելու պատճառով:

2.6. Գայանե Գրիգորյանը 14.05.2017թ. գտնվել է թիվ 3/25 տեղամասում որպես դիտորդ: Վերջինիս կողմից դիտարկված խախտումները հետևյալն են. ներկա դիտորդներից մեկը ինքն է հանում քվեաթերթիկները քվեարկության ծրարներից: Գայանե Գրիգորյանի դիտողությունն ի պատասխան հանձնաժողովի նախագահն ասել է, որ այդպես ավելի արագ կընթանա քվեարկության արդյունքների ամփոփման նիստը: Երբ ԻԵՄ դիտորդը պահանջել է գրանցել խախտումը գրանցամատյանում, քվեարկության ծրարները բացող և քվեաթերթիկները տեսակավորող դիտորդը փոխարինվել է հանձնաժողովի անդամներից մեկով, իսկ վերոնշյալ դիտորդը նստել է հանձնաժողովի անդամներից մեկի կողքին և իր մոտ հավաքել քվեաթերթիկների տրցակներից մեկը: Նույն դիտորդը մինչև վերջ մնացել է ընտրական տեղամասում և օգնել տեղամասային ընտրական հանձնաժողովին կատարել իր աշխատանքները (առկա է նաև տեսանյութ):

3. Դիմում-բողոքների քննության վերաբերյալ թիվ 3 տարածքային ընտրական հանձնաժողովը, 18.05.2017թ. դիմումատուներին տեղեկացրել է, որ 19.05.2017թ. ժամը 15:00-ին տեղի է ունենալու դիմում-բողոքների քննության նպատակով հրավիրված նիստ:

4. Դիմումատուների ներկայացուցիչները խնդրել են նիստը հետաձգել մեկ ժամով՝ նիստին դումումատուների ներկայացուցիչների ներկայությունն ապահովելու նպատակով, սակայն հետաձգման միջնորդությունը մերժվել է:

5. Նիստից առաջ թիվ 3 տարածքային ընտրական հանձնաժողով ներկայացվել են միջնորդություններ՝

ա) թիվ 3 տարածքային ընտրական հանձնաժողովի սպասարկման տարածքում տեղակայված թիվ 3/1, 3/25 տեղամասային ընտրական հանձնաժողովների գրանցամատյանները զննելու,

բ) թիվ 3 տարածքային ընտրական հանձնաժողովի սպասարկման տարածքում տեղակայված թիվ 3/1, 3/25 տեղամասային ընտրական հանձնաժողովների տեսաձայնագրությունների պատճենները ստանալու և/կամ զննելու:

գ) թիվ 3/1, 3/25 տեղամասային հանձնաժողովների անդամներին, թիվ 3 տարածքային ընտրական հանաձնաժողովի սպասարկման տարածքում տեղակայված այլ տեղամասային հանձնաժողովների անդամներին, (այն տեղամասերի, որոնց վերաբերյալ ներկայացվել են բողոքներ), ինչպես նաև վերոնշյալ և բողոքներով ներկայացված այլ տեղամասային ընտրական հանձնաժողովների քվեարկության օրը քվեարկության սենյակում և տեղամասային հանձնաժողովների նիստերին ներկա գտնված և գրանցամատյանի համապատասխան էջում գրանցված անձանց, որպես վկա հրավիրելու վերաբերյալ:

6. Սակայն թիվ 3 տարածքային ընտրական հանձնաժողովի նախագահը հրաժարվել է ընդունել դրանք և վիճարկվող որոշմամբ որևէ կերպ չի անդրադարձել 19.05.2017թ. ներկայացված միջնորդություններին:

7. 19.05.2017թ. հանձնաժողովը դիմում-բողոքների հիման վրա կայացրել է թիվ 11-Ա որոշումը, որով մերժվել է՝

6.1 «Իրավունքի Եվրոպա Միավորում» հասարակական կազմակերպության մասով, դիտորդ Աննա Անդրեասյանի մասով և դիտորդ Գայանե Գրիգորյանի մասով դիմում-բողոքի 5-րդ կետով ներկայացված հանգամանքի մասով՝ 16.05.2017թ. դիմում-բողոքով վարչական վարույթի հարուցումը,

6.2 Իսկ թիվ 3/25 տեղամասային ընտրական հանձնաժողովի գրանցամատյանում դիտորդ Գայանե Գրիգորյանի գնահատականն արձանագրելու պահանջի մասով փաստել է, որ 3/25 տեղամասային ընտրական հանձնաժողովի նախագահը թույլ է տվել ՀՀ ընտրական օրենսգրքի 67-րդ հոդվածի 14-րդ մասի պահանջների խախտում և միջնորդել Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովին՝ ուժը կորցրած ճանաչել թիվ 3/25 տեղամասային ընտրական հանձնաժողովի նախագահ Վանիկ Արտաշի Մանվելյանի ընտրական հանձնաժողովում ընդգրկվելու որակավորման վկայականը:

Նշված որոշումը հասանելի է դարձել նիստի ավարտից հետո, այն է՝ 19.05.2017թ. ժամը 18:00-ի սահմաններում:

(ii) ՎԻՃԱՐԿՎՈՂ ՈՐՈՇՄԱՆ ՊԱՏՃԱՌԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ.

7. **Վարչական վարույթի հարուցման մերժումը տարածքային ընտրական հանձնաժողովի կողմից պատճառաբանվել** է դիմումատու դիտորդ(ներ)ի և կազմակերպության՝ դիմում(ներ)ում վկայակոչվող իրավունքների պաշտպանությամբ դիմելու իրավունք ունեցող իրավասու սուբյեկտ(ներ) չհանդիսանալու հանգամանքով: Մասնավորապես, տարածքային ընտրական հանձնաժողովը հղում է կատարել ՀՀ ընտրական օրենսգրքի 48-րդ հոդվածի 3-րդ մասին՝ արձանագրելով, որ յուրաքանչյուր կոնկրետ սուբյեկտի իրավունք է վերապահվում բողոքարկելու ընտրական հանձնաժողովի որոշումը, գործողությունը (անգործությունը), եթե նման բողոքարկումը նպատակ ունի իրականացնելու բողոքարկող սուբյեկտի խախտված իրավունքի պաշտպանությունը: Այնուհետև հղում կատարելով ՀՀ ընտրական օրենսգրքի 49-րդ հոդվածի 1-ին մասի 4-րդ պարբերությանը, համաձայն որի՝ ոչ

իրավասու անձի կողմից ներկայացված դիմումները չեն քննարկվում, դրանցով վարչական վարույթներ չեն հարուցվում և ընտրական հանձնաժողովները որոշում են կայացնում վարչական վարույթի հարուցումը մերժելու մասին, տարածքային հանձնաժողովը որոշել է դիմողների դիմում-բողոք(ներ)ով վարչական վարույթի հարուցումը մերժել:

7.1 Ինչ վերաբերում է դիմումի 5-րդ կետում նշված հանգամանքներին, ապա թիվ 3 տարածքային ընտրական հանձնաժողովը գտել է, որ տեղի է ունեցել ՀՀ ընտրական օրենսգրքի 67-րդ հոդվածի 14-րդ մասի պահանջների խախտում, սակայն որևէ կերպ անդրադարձ չի կատարվել դիտորդի՝ քվեարկության սենյակում ազատ տեղաշարժվելու իրավունքի սահմանափակմանը:

Գտնում ենք, որ թիվ 3 տարածքային ընտրական հանձնաժողովի 19.05.2017թ. թիվ 11-Ա որոշումն իրավաչափ չէ և ենթակա է անվավեր ճանաչման հետևյալ պատճառաբանությամբ.

Ա) Սուբյեկտիվ իրավունքի խախտման հիմքով վարչական վարույթի հարուցման մերժման մասով.

Վիճարկվող որոշմամբ հանձնաժողովը չի անդրադարձել դիտորդ Գայանե Գրիգորյանի՝ քվեարկության սենյակում ազատ տեղաշարժվելու իրավունքի սահմանափակմանը: Ընդ որում, որոշմամբ հանձնաժողովը չի նշել որևէ պատճառաբանություն, թե ինչու դիտորդի կողմից իր սուբյեկտիվ իրավունքի խախտման վերաբերյալ դիմում-բողոքի վարչական վարույթի հարուցումը ենթակա է մերժման: Այսպես, տարածքային ընտրական հանձնաժողով ներկայացված դիմում-բողոքի մի մասով տեղամասային ընտրական հանձնաժողովի գործողությունները (անգործությունը) վիճարկվել են նաև դիտորդի սուբյեկտիվ իրավունքների խախտման հիմքով, քանի որ սահմանափակվել է դիտորդի՝ քվեարկության սենյակում ազատ տեղաշարժվելու իրավունքը: Այսպես ՀՀ ընտրական օրենսգրքի (այսուհետ նաև՝ Օրենսգիրք) 32-րդ հոդվածի 1-ին մասի 5-րդ կետի համաձայն՝ դիտորդն իրավունք ունի ազատ տեղաշարժվելու քվեարկության սենյակում՝ քվեաթերթիկների, քվեարկության ծրարների, ընտրողների ցուցակների ու քվեատուփի դիտարկման համար: Հետևաբար, խախտվել է դիտորդի՝ ՀՀ ընտրական օրենսգրքի 32-րդ հոդվածով սահմանված սուբյեկտիվ իրավունքը:

Ընդ որում, ոչ իրավաչափ է դիտորդական առաքելություն իրականացնող կազմակերպությունների նույնաբովանդակ դիմումների հիման վրա վարչական վարույթի հարուցման մերժումը, քանի որ ՀՀ ընտրական օրենսգրքի 30-րդ հոդվածի ուժով Հայաստանի Հանրապետության հասարակական կազմակերպություններին վերապահված է ընտրությունների ժամանակ դիտորդական առաքելության իրավունք (այն կազմակերպություններին, որոնց կանոնադրական նպատակներն ընտրությունները նշանակելու օրվան նախորդող նվազագույնը մեկ տարի ներառում են ժողովրդավարության և մարդու իրավունքների պաշտպանության հարցեր, և որոնք չեն աջակցում թեկնածուներին կամ ընտրություններին մասնակցող կուսակցություններին), որը համապատասխան կազմակերպությունն իրականացնում է իր կողմից հավատարմագրված դիտորդների միջոցով: Ցանկացած դեպքում, երբ խախտվում է դիտորդական կազմակերպության հավատարմագրված դիտորդի իրավունքը, անմիջականորեն խախտվում է նաև վերջինիս հավատարմագրած կազմակերպության դիտորդական առաքելության իրավունքը, քանի որ կազմակերպության դիտորդական առաքելության իրավունքնի իրացումն ուղղակիորեն փոխկապակցված է իր կողմից հավատարմագրված դիտորդների գործունեության հետ:

Բ) Դիտորդների և դիտորդական կազմակերպության՝ օբյեկտիվ ընտրական իրավունքի խախտումները վիճարկելու հարցով իրավասուբյեկտության մասով.

Դիտորդներին և դիտորդական առաքելություն իրականացնող կազմակերպությանը՝ տեղամասային ընտրական հանձնաժողովների գործողությունների/անգործության բողոքարկման համար ոչ իրավասու սուբյեկտ ճանաչելու հիմքով (օբյեկտիվ ընտրական իրավունքի խախտումների մասով) վարույթի հարուցման մերժումը հանգեցրել է ՀՀ ընտրական օրենսգրքի 48-րդ հոդվածի պահանջների խախտմանը: Մասնավորապես, դիտորդների և դիտորդական կազմակերպության՝ ընդհանուր բնույթի ընտրախախտումների (օբյեկտիվ ընտրական

իրավունքի) հիմքով դիմում-բողոքներ ներկայացնելու իրավունք չունենալու վերաբերյալ տարածքային ընտրական հանձնաժողովի հետևությունը չի բխում ՀՀ ընտրական օրենսգրքի 48-րդ հոդվածի 3-րդ մասի դրույթներից: Դիտորդների և դիտորդական կազմակերպության՝ ոչ իրավասու սուբյեկտ հանդիսանալու վերաբերյալ եզրահանգումը կատարվել է ՀՀ ընտրական օրենսգրքի 48-րդ հոդվածի 3-րդ մասին՝ ՀՀ Սահմանադրության 48-րդ, Քաղաքացիական և քաղաքական իրավունքների մասին միջազգային դաշնագրի 25-րդ հոդվածների դրույթներին հակասող և կամայական մեկնաբանություն տալու արդյունքում:

Մասնավորապես ՀՀ ընտրական օրենսգրքի 48-րդ հոդվածի 3-րդ մասը սահմանում է, որ յուրաքանչյուր ոք կարող է բողոքարկել ընտրական հանձնաժողովի որոշումը, գործողությունը (անգործությունը), եթե գտնում է, որ խախտվել կամ կարող է խախտվել իր՝ ընտրական օրենսգրքով սահմանված սուբյեկտիվ ընտրական իրավունքը:

Այս իրավունքն իր բովանդակային ծավալում ներառում է յուրաքանչյուր քաղաքացու՝ օբյեկտիվ ընտրական իրավունքի խախտումները վիճարկելու, ընտրական հանձնաժողովների որոշումները, գործողությունները(անգործությունը) բողոքարկելու իրավունքը: ՀՀ ընտրական օրենսգրքի 48-րդ հոդվածի 3-րդ մասով սահմանված սուբյեկտների և նրանց վերապահված իրավունքների շրջանակի վերաբերյալ տարածքային ընտրական հանձնաժողովի կողմից տրված սահմանափակ և կամայական մեկնաբանությունն ուղղակիորեն հակասության մեջ է մտնում ՀՀ Սահմանադրության 48-րդ հոդվածի և Քաղաքացիական և քաղաքական իրավունքների մասին միջազգային դաշնագրի 25-րդ հոդվածի դրույթների հետ, քանի որ ընտրելու իրավունքով օժտված յուրաքանչյուր անձ պետք է ունենա նաև այս իրավունքի պաշտպանության արդյունավետ միջոց:

Ընտրությունների ընթացքում արձանագրված իրավախախտումներն իրենց համակցության մեջ և/կամ բնույթով կարող են ուղղակի ազդեցություն ունենալ յուրաքանչյուր ընտրողի քվեի հասցեականության վրա, ինչպես նաև յուրաքանչյուր քաղաքացու ընտրելու իրավունքի իրացման վրա առհասարակ: Ընտրական իրավահարաբերությունների սուբյեկտ հանդիսացող յուրաքանչյուր անձի, այդ թվում՝ դիտորդի և դիտորդական կազմակերպության կողմից ներկայացված դիմում-բողոքները՝ օբյեկտիվ ընտրական իրավունքի խախտումների հիմքով ընտրական հանձնաժողովների որոշումների և գործողությունների վիճարկման վերաբերյալ ենթակա են քննության վարչական վարույթի կարգով, նույն կարգով, ինչ դիտորդների սուբյեկտիվ իրավունքների խախտումների վերաբերյալ բողոքները՝ ՀՀ ընտրական օրենսգրքի 48-րդ հոդվածի 3-րդ մասի շրջանակներում: Հակառակ մեկնաբանությունը կհանգեցնի ընտրական իրավունքի էության խախտմանը:

Գ) Հասարակական կազմակերպության իրավասուբյեկտության մասով.

Անդրադառնալով դիմում-բողոքների հասարակական կազմակերպությունների կողմից ներկայացված լինելու հանգամանքին՝ տարածքային ընտրական հանձնաժողովը գտել է, որ դիմումատու հասարակական կազմակերպությունը սույն դիմումով իրավասու սուբյեկտ չեն հանդիսանում, քանի որ հասարակական կազմակերպությունների՝ ՀՀ ընտրական օրենսգրքով նախատեսված իրավունքներն ամրագրված են ՀՀ ընտրական օրենգրքի 30-րդ և 31-րդ հոդվածներով և վերաբերում են դիտորդական առաքելություն իրականացնելու նպատակով հավատարմագրվելուն: Որոշմամբ արձանագրվել է նաև, որ որևէ այլ իրավունք ՀՀ ընտրական օրենսգրքով հասարակական կազմակերպությունների համար նախատեսված չէ: Ելնելով վերոգրյալից՝ տարածքային ընտրական հանձնաժողովը եզրահանգել, որ հասարակական կազմակերպությունները կարող են ՀՀ ընտրական օրենսգրքով սահմանված իրենց իրավունքների պաշտպանության նպատակով բողոքարկել բացառապես իրենց հավատարմագրմանն առնչվող՝ հավատարմագրումն իրականացնող ընտրական հանձնաժողովի ակտերը:

Գտնում ենք, որ վերոգրյալ պատճառաբանությամբ վարչական վարույթի հարուցման մերժումն ուղղակիորեն հակասում է ՀՀ ընտրական օրենսգրքի դրույթներին: Ակնհայտորեն ոչ իրավաչափ է ընտրական հանձնաժողովի փաստարկն առ այն, որ դիտորդական կազմակերպությունը հավատարմագրվելու իրավունքից բացի որևէ այլ իրավունք ընտրական օրենսգրքի համաձայն չունի: Առաջին հերթին դիտորդական կազմակերպությունն ունի ընտրությունների ժամա-

նակ դիտորդական առաքելության իրավունք և այս իրավունքի շրջանակներում ունի թե դիտորդների սուբյեկտիվ իրավունքների խախտման և թե օբյեկտիվ ընտրական իրավունքի խախտումների վերաբերյալ դիմում-բողոքներ ներկայացնելու իրավունք: Դիտորդի սուբյեկտիվ իրավունքների և օբյեկտիվ ընտրական իրավունքի խախտումների վերաբերյալ բողոքներ ներկայացնելու իրավասուբյեկտության վերաբերյալ սույն դիմումում ներկայացված հիմնավորումները հավասարապես կիրառելի են դիտորդական կազմակերպությունների նկատմամբ: Ավելին, դիտորդական առաքելություն իրականացնող կազմակերպությունները հանդիսանում են ընտրական իրավահարաբերությունների լիարժեք սուբյեկտ: Նրանց դիտորդական առաքելությունը հանդիսանում է հանրային գործառույթ, որի նպատակն է ապահովել ընտրությունների թափանցիկությունը և նպաստել ընտրական գործընթացների պատշաճ իրականացմանը: Վերոնշյալ հանրային իրավական գործառույթի արդյունավետ իրականացումը, ի թիվս այլոց, պայմանավորված է դիտորդական առաքելություն իրականացնող կազմակերպությունների կողմից ընտրական իրավունքի խախտումների վերաբերյալ դիմում-բողոքներ ներկայացնելու իրավասուբյեկտությամբ:

Ավելին, հարկ ենք համարում անդրադառնալ նաև հասարակական կազմակերպության իրավասուբյեկտության հարցին ՀՀ Սահմանադրական դատարանի իրավական դիրքորոշումների շրջանակներում: Այսպես, ՀՀ Սահմանադրական դատարանի 07.09.2010թ. ՍԴՈ-906 որոշմամբ արձանագրվել է, որ՝ քաղաքացիական հասարակությունն ինքնուրույն և պետությունից անկախ հասարակական մեխանիզմների և հարաբերությունների համակարգ է, որը պայմաններ է ապահովում կոլեկտիվների և անհատների մասնավոր շահերի և պահանջմունքների բավարարման համար: Հաշվի առնելով հասարակական կազմակերպությունների դերը պետության և քաղաքացիական հասարակության կյանքում, առաջնորդվելով վերջիններիս գործունեության արդյունավետության բարձրացման նկատառումներով՝ սահմանադրական դատարանը գտել է, որ ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգիրքը շահագրգիռ (կանոնադրական համապատասխան իրավասությամբ օժտված) հասարակական կազմակերպությունների համար, որպես իրավաբանական անձ, կարող է սահմանել տվյալ ոլորտում անձանց խախտված իրավունքների համար դատարան դիմելու իրավունքի իրացման դեպքերը և կարգը՝ հաշվի առնելով actio popularis բողոքների ինստիտուտի առնչությամբ եվրոպական երկրների ներկա զարգացումների միտումները:

Շեշտվել է նաև, որ. «Ուրիշի խախտված իրավունքների համար դատարան կամ այլ մարմիններին ու պաշտոնատար անձանց դիմելու իրավունքի իրացման դեպքերը և կարգը սահմանելիս հարկ կլինի հաշվի առնել միայն այն հասարակական կազմակերպություններին, որոնց նպատակներից են կոլեկտիվ կամ համայնքային կոնկրետ շահերի պաշտպանությունը: Այս դիրքորոշումը համահունչ է նաև «Հասարակական կազմակերպությունների մասին» ՀՀ օրենքի 15-րդ հոդվածի 1-ին մասի 3-րդ կետին, որի համաձայն՝ կազմակերպությունն իր կանոնադրությամբ նախատեսված նպատակներն իրականացնելու համար իրավունք ունի օրենքով սահմանված կարգով ներկայացնել ու պաշտպանել իր և իր անդամների իրավունքները և օրինական շահերն այլ կազմակերպություններում, դատարանում, պետական կառավարման և տեղական ինքնակառավարման մարմիններում»:

ՀՀ Սահմանադրական դատարանի 07.09.2010թ. ՍԴՈ-906 որոշմամբ արձանագրվել է նաև, որ վարչական դատավարությունում այլոց իրավունքների պաշտպանությամբ դատարան դիմելու իրավունքի (,,Actio popularis") առնչությամբ միջազգային փորձի ուսումնասիրության արդյունքները վկայում են, որ, որպես կանոն, եվրոպական երկրներում այս ինստիտուտն իր դասական իմաստով և լրիվ ծավալով կիրառում չունի: Միաժամանակ, սահմանադրական դատարանը նման ուսումնասիրության արդյունքներով արձանագրել է, որ մի շարք երկրներում վարչական գործերով հայց ներկայացնելու իրավասության հիմնական չափանիշ է հանդիսանում «իրավական շահագրգռվածությունը»: Վերջինս դատահիրավական պրակտիկայում ստացել է այնքան լայն մեկնաբանություն, որ հասարակական կազմակերպություններին կամ քաղաքացիական նախաձեռնությամբ հանդես եկող և օրենքով սահմանված կարգով գործունեություն իրականացնող այլ միավորումների հնարավորություն է ընձեռվում հանդես գալ որոշակի խմբի

կոլեկտիվ իրավունքի պաշտպանությամբ, եթե այդ պաշտպանությունը տվյալ միավորման կոնկրետ նպատակների շրջանակում է:

Այսպիսի դիրքորոշում է ըստ էության արտահայտվել նաև Հայաստանի Հանրապետության դատական պրակտիկայում: Մասնավորապես, ՀՀ վճռաբեկ դատարանն իր՝ 30.10.2009թ. թիվ ՎԴ/3275/05/08 որոշմամբ արտահայտել է հետևյալ իրավական դիրքորոշումը. «Սույն գործով «Էկոդար» բնապահպանական հասարակական կազմակերպությունն Օրհուսի կոնվենցիայի իմաստով «շահագրգիռ» կազմակերպություն է, հետևաբար, օգտվում է այդ կազմակերպության կանոնադրական նպատակներից բխող, շրջակա միջավայրի պահպանությանը վերաբերող հարցով դատական պաշտպանության իրավունքից»:

Հասարակական կազմակերպությունների կամ այլ միավորումների կողմից կոլեկտիվ իրավունքների և օրինական շահերի դատական պաշտպանության հարցերին է անդրադարձել նաև Եվրոպայի խորհրդի նախարարների կոմիտեն: Ըստ Եվրոպայի խորհրդի նախարարների կոմիտեի 2004 թվականի դեկտեմբերի 15-ի՝ «Վարչական ակտերի նկատմամբ դատական վերահսկողության մասին» (2004)20 հանձնարարականի՝ Եվրոպայի խորհրդի անդամ պետությունները խրախուսում են քննության առնել այն հարցը, թե արդյո՞ք դատական վերահսկողության մատչելիությունը պետք է երաշխավորվի նաև այն միավորումների կամ այլ անձանց կամ մարմինների համար, որոնք իրավասու են պաշտպանել կոլեկտիվ կամ համայնքային շահեր:

ՀՀ վարչական դատարանի 09.07.2009թ թիվ ՎԴ/3275/05/09 վարչական գործով որոշմամբ «Թրանսփարենսի Ինթերնեյշնլ հակակոռուպցիոն կենտրոն», «Հելսինկյան քաղաքացիական ասամբլեայի Վանաձորի գրասենյակ» և «Էկոդար» բնապահպանական հասարակական կազմակերպությունների հայցադիմումի ընդունումը մերժվել է այն պատճառաբանությամբ, որ վերջիններս ակնհայտորեն չունեն հայցադիմումում ներկայացված պահանջներով դատարան դիմելու իրավունք, քանի որ այդ հասարակական կազմակերպությունների իրավունքները, վիճարկվող պահանջներով, չեն խախտվել և չեն շոշափվել: ՀՀ վարչական դատարանի 28.07.2009թ. որոշմամբ ՀՀ վարչական դատարանի 09.07.2009թ. որոշման դեմ Կազմակերպության և «Թրանսփարենսի Ինթերնեյշնլ հակակոռուպցիոն կենտրոն» հասարակական կազմակերպության բողոքը մերժվել է միևնույն պատճառաբանությամբ: Վճռաբեկ դատարանի 30.10.2009թ. որոշմամբ Կազմակերպության և «Թրանսփարենսի Ինթերնեյշնլ հակակոռուպցիոն կենտրոն» հասարակական կազմակերպության վճռաբեկ բողոքը բավարարվել է մասնակիորեն՝ բեկանվել և փոփոխվել է ՀՀ վարչական դատարանի 28.07.2009թ. որոշման՝ Կազմակերպության բողոքը մերժելու մասը: Կազմակերպության բողոքը բավարարվել է: Որոշման՝ «Թրանսփարենսի Ինթերնեյշնլ հակակակոռուպցիոն կենտրոն» հասարակական կազմակերպության բողոքը մերժելու մասը, թողնվել է օրինական ուժի մեջ: Վճռաբեկ դատարանը վերոնշյալ որոշմամբ անհիմն է համարել Դատարանի կողմից «Հասարակական կազմակերպությունների մասին» ՀՀ օրենքի 15-րդ հոդվածի 1-ին մասի 3-րդ կետի կիրառման հիմքով «Էկոդար» բնապահպանական հասարակական կազմակերպության հայցադիմումի ընդունման մերժումը:

Հետագայում, Դատարանի 24.03.2010թ. վճռով մերժվել է Կազմակերպության հայցն այն պատճառաբանությամբ, որ «Հասարակական կազմակերպությունների մասին» ՀՀ օրենքի 15-րդ հոդվածը, Օրհուսի կոնվենցիայի 9-րդ հոդվածի 3-րդ կետը հասարակական կազմակերպություններին չի օժտում դատավարական իրավասուբյեկտությամբ:

Նույն գործով կրկին ներկայացված վճռաբեկ բողոքի հիման վրա ՀՀ վճռաբեկ դատարանը 01.04.2011թ. որոշմամբ գտել է, որ վիճարկվող դատական ակտը հիմնավոր է և բխում է ՀՀ օրենսդրության կարգավորման նպատակներից, ընդ որում վկայակոչվել է ՀՀ Սահմանադրական դատարանի թիվ ՍԴՈ-906 որոշումը:

ՀՀ սահմանադրական դատարանն, իր 2012թ. տարեկան հաղորդմամբ անդրադառնալով Վճռաբեկ դատարանի որոշմանը, վերահաստատել է իր իրավական դիրքորոշումն այն մասին, որ «... հասարակական կազմակերպություններին հնարավորություն է ընձեռվում հանդես գալ որոշակի խմբի կոլեկտիվ իրավունքների պաշտպանությամբ, եթե այդ պաշտպանությունը տվյալ

հասարակական կազմակերպության կոնկրետ նպատակների շրջանակներում է» և արձանագրել, որ «... ՀՀ վարչական դատարանը, նույն կերպ նաև 01.04.2011թ. ՀՀ վճռաբեկ դատարանը, սխալ են մեկնաբանել ՀՀ սահմանադրական դատարանի ՍԴՈ– 906 որոշմամբ արտահայտված իրավական դիրքորոշումը հասարակական կազմակերպությունների դատավարական իրավասուբյեկտության վերաբերյալ՝ վերջիններիս զրկելով իրենց կանոնադրական նպատակներից բխող հարցերի առնչությամբ դատարան դիմելու իրավունքից»:

Դիմումատու կազմակերպության կանոնադրական նպատակներից բխում է ժողովրդավարության և մարդու իրավունքների պաշտպանությունը, կոլեկտիվ կամ համայնքային կոնկրետ շահերի պաշտպանությունը, ինչպես նաև ընտրությունների և հանրաքվեի օրինականության նկատմամբ վերահսկողության իրականացումը, այլոց իրավունքների որոշակի խմբի կոլեկտիվ իրավունքի պաշտպանությունը:

Դ) Տարածքային ընտրական հանձնաժողովն իրավասու չէր կայացնելու վարչական վարույթի հարուցումը մերժելու մասին որոշում՝ վիճարկվող որոշմամբ բերված հիմավորումներով դիմողի ոչ իրավասու սուբյեկտ ճանաչելու հիմքով.

Թիվ 3 տարածքային ընտրական հանձնաժողովի կողմից վարչական վարույթ հարուցելու փուլում դիմում-բողոքում վկայակոչված իրավունքների խախտման փաստերը և դրանով պայմանավորված դիմումատուների՝ բողոքարկման սուբյեկտ լինելու հանգամանքի իրավական գնահատակաը չէին կարող հանձնաժոովի քննարկման առարկա դառնալ վարչական վարույթ հարուցելու փուլում, ինչը հանգեցրել է վերջինիս լիազորությունների սահմանազանցմանը՝ ՀՀ ընտրական օրենսգրքի և «Վարչարարության հիմուքների և վարչական վարույթի մասին» ՀՀ օրենքի պահանջների խախտմամբ: Դիմուումատուների նյութական իրավունքների խախտումների առկայության կամ բացակայության փաստին իրավական գնահատական կարող է տրվել միայն վարչական մարմնի կողմից գործի ըստ էության քննության փուլում:

Տարածքային ընտրական հանձնաժողովը, ՀՀ ընտրական օրենսգրքի նորմերին խիստ սահմանափակ և ՀՀ Սահմանադրության 48-րդ և 50-րդ հոդվածների պահանջներին հակասող մեկնաբանություն տալու արդյունքում, խախտել է նաև դիմողների՝ Սահմանադրությամբ ամրագրված պատշաճ վարչարարության իրավունքը և զրկել նրանց վարչական մարմնի կողմից իրենց առնչվող գործով քննության իրավունքից:

Ե) Վիճարկվող որոշումը ոչ իրավաչափ է նաև՝ դիմողների կողմից տարածքային ընտրական հանձնաժողովին ներկայացված միջնորդությունները վերջինիս կողմից քննելուց հրաժարվելու, ներկայացված ապացույցները չընդունելու և դրա հետևանքով վարչական վարույթի բազմակողմանիության, լրիվության և օբյեկտիվության պարտադիր պահանջների խախտման հիմքով:

Այսպես, «Վարչարարության հիմունքների և վարչական վարույթի մասին» ՀՀ օրենքի 44-րդ հոդվածի ուժով վարչական մարմինը վարույթի մասնակիցների միջնորդությամբ որպես վկա հրավիրում և լսում է այն անձանց ցուցմունքները, որոնց կարող են հայտնի լինել տվյալ գործին վերաբերող տեղեկություններ: Նույն օրենքի 45-րդ հոդվածի հանմաձայն՝ վարչական մարմինը, անհրաժեշտության դեպքում, կարող է նշանակել նաև ֆիզիկական անձի, տեղանքի, որևէ օբյեկտի կամ առարկայի զննում, որին կարող են ներկա գտնվել վարույթի մասնակիցները:

Միաժամանակ, նույն օրենքի 75-րդ հոդվածին համապատասխան՝ վարչական մարմինը վարչական բողոքը քննարկելիս առաջնորդվում է ինչպես գործում առկա, այնպես էլ լրացուցիչ ներկայացվող ապացույցներով:

«Վարչարարության հիմունքների և վարչական վարույթի մասին» ՀՀ օրենքով սահմանված է նաև վարչական վարույթի բազմակողմանիության, լրիվության և օբյեկտիվության սկզբունքը, ըստ որի վարչական մարմինը պարտավոր է ապահովել փաստական հանգամանքների բազմակողմանի, լրիվ և օբյեկտիվ քննարկումը՝ բացահայտելով գործի բոլոր, այդ թվում վարույթի մասնակիցների օգտին առկա հանգամանքները: Վարչական մարմինն իրավունք չունի չընդունելու վարչական վարույթի մասնակիցների ներկայացրած՝ վարույթին առնչվող դիմումները և փաստաթղթերը, որոնց քննարկումը մտնում է իր իրավասության մեջ:

Ելնելով վերոգրյալից՝ գտնում ենք, որ թիվ 3 տարածքային ընտրական հանձնաժողովի կողմից ներկայացված միջնորդությունների քննարկման մերժումը հանգեցրել է դիմողների՝ ՀՀ Սահմանադրության 50-րդ հոդվածով երաշխավորված պատշաճ վարչարարության իրավունքի խախտմանը՝ դուրս գալով իրեն վերապահված լիազորությունների շրջանակից:

Զ) Տարածքային ընտրական հանձնաժողովի որոշումը ոչ իրավաչափ է նաև հետևյալ պատճառաբանությամբ. Տարածքային ընտրական հանձնաժողովի կողմից խախտվել է նաև դիմողների ընտրական իրավունքը, ինչպես նաև դիտորդի կարգավիճակից բխող սուբյեկտիվ իրավունքները, քանի որ տարածքային ընտրական հանձնաժողովի կողմից դիմում-բողոքի քննության նիստը նշանակվել է մայիսի 19-ին ժամը 15:00-ին, ինչն ինքնին զրկել է դիմողներին որոշման դեմ ներկայացված բողոքը Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովի կողմից մինչև Երևանի ավագանու ընտրությունների արդյունքների ամփոփումը քննելու և արդյունքների ամփոփման շրջանակներում այն գնահատելու հնարավորությունից: Այսպիսով խախտվել է նաև դիմողների իրավունքերի պաշտպանության արդյունավետ միջոցի իրավունքը:

8. ՊԱՀԱՆՋԸ

Ելնելով վերոգրյալից և ղեկավարվելով ՀՀ ընտրական օրենսգրքի, «Վարչարարության հիմունքների և վարչական վարույթի մասին» ՀՀ օրենքի դրույթներով՝ խնդրում ենք

1. մասնակի անվավեր ճանաչել (թիվ 3/25 տեղամասային ընտրական հանձնաժողովի նախագահ Վանիկ Արտաշի Մանվելյանի ընտրական հանձնաժողովում ընդգրկվելու որակավորման վկայականի ուժը կորցրած ճանաչելու միջնորդությանը չվերաբերող մասով) թիվ 3 տարածքային ընտրական հանձնաժողովի 19.05.2017թ. թիվ 11-Ա որոշումը:

2.Ձեռնարկել միջոցներ՝

ա) վերոգրյալ խախտումների կապակցությամբ արդյունավետ քննության և օրենսդրությամբ սահմանված միջոցների ձեռնարկման ուղղությամբ.

բ)խախտումներ կատարած անձանց և դրանք արձանագրելու և վերացնելու պատաս-խանատու անձանց օրենքով սահմանված պատասխանատվության ենթարկելու ուղղությամբ.

գ) համապատասխան սուբյեկտների իրավունքների խախտումների արձանագրման և դրանք ըստ հնարավորության, վերացնելու ուղղությամբ:

3. Հիմքերի առկայության դեպքում, այդ թվում՝ քրեաիրավական բնույթի խախտումները վերահասցեագրել ըստ ենթակայության.

4. Քննարկել և գնահատել հիշյալ խախտումների ազդեցությունը նշված տեղամասերում քվեարկության արդյունքների վրա:

Կից ներկայացվում է՝

1. Դիմողների ներկայացուցիչներին տրված լիազորագրերի բնօրինակները,
2. Փաստաբանական գործունեության արտոնագրերի պատճենները,
3. Դիտորդների վկայականների պատճենները,

19.05.2017թ. թիվ 3 տարածքային ընտրական հանձնաժողովի թիվ 11-Ա որոշման պատճենը:»

<u>Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովի պատճառաբանությունները, հիմնավորումները և եզրահանգումը</u>

1. Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովը, ուսումնասիրելով դիմում-բողոքը, ներկայացված լիազորագրերը և կից փաստաթղթերը, ինչպես նաև թիվ 3 տարածքային ընտրական հանձնաժողովից պահանջված և ստացված 19.05.2017թ. թիվ 11-Ա որոշումն ու վերջինիս ընդունման համար հիմք հանդիսացած վարչական վարույթի նյութերը, արձանագրում է, որ դիմում-բողոքը ստորագրված է ներկայացուցիչ Ե. Թումանյանցի կողմից, և ներկայացված են լիազորագրեր դիմումատու հասարակական կազմակերպության կողմից և դիմումատու դիտորդներ՝ Գայանե Գրիգորյանի, Աննա Անդրեասյանի կողմից:

Դիմում-բողոքով ներկայացված են փաստական հանգամանքներ, որոնք ներկայացվել էին նաև թիվ 3 տարածքային ընտրական հանձնաժողով ներկայացված դիմում-բողոքներով և շարադրված են այնպիսի հանգամանքներ, որոնք առնչվում են քվեարկության օրվան և վերաբերում են առանձին տեղամասերին:

2. Դիմում-բողոքում նշված է, որ «Վիճարկվող որոշմամբ հանձնաժողովը չի անդրադարձել դիտորդ Գայանե Գրիգորյանի՝ քվեարկության սենյակում ազատ տեղաշարժվելու իրավունքի սահմանափակմանը:»:

Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովը սույն վարույթի շրջանակներում ուսումնասիրել է թիվ 3 տարածքային ընտրական հանձնաժողովից պահանջած և ստացած 18.05.2017թ. թիվ 10-Ա որոշումը, թիվ 3/25 տեղամասային ընտրական հանձնաժողովի նախագահի գրավոր բացատրությունը նշված հանգամանքի վերաբերյալ, ինչպես նաև թիվ 3/25 տեղմասային ընտրական հանձնաժողովի գրանցամատյանը:

Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովը փաստում է, որ թիվ 3 տարածքային ընտրական հանձնաժողովը դիմում-բողոքով ներկայացված նշված հանգամանքը իր 18.05.2017թ. 10-Ա որոշմամբ արդեն իսկ գնահատել էր, հաշվի առնելով, որ ներկայացված հանգամանքի վերաբերյալ դիտորդի գնահատականն արձանագրված էր թիվ 3/25 տեղամասային ընտրական հանձնաժողովի գրանցամատյանում: Միաժամանակ, Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովն արձանագրում է, որ նշված հանգամանքի վերաբերյալ արտահայտած դիրքորոշման մասին թիվ 3 տարածքային ընտրական հանձնաժողովի վիճարկվող որոշմամբ անդրադարձ կատարված չէ: Հիմք ընդունելով վերոգրյալը, Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովը գտնում է, որ դիտորդ Գայանե Գրիգորյանի՝ քվեարկության սենյակում ազատ տեղաշարժվելու իրավունքի սահմանափակման վերաբերյալ հանգամանքին չանդրադառնալու մասով թիվ 3 տարածքային ընտրական հանձնաժողովի 19.05.2017թ. 11-Ա որոշումն անվավեր է:

Ղեկավարվելով «Վարչարարության հիմունքների և վարչական վարույթի մասին» ՀՀ օրենքի 76-րդ հոդվածի 1-ին մասի ա) կետով, Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովը գտնում է, որ դիմում-բողոքով ներկայացված քվեարկության սենյակում ազատ տեղաշարժվելու իրավունքի սահմանափակման վերաբերյալ հանգամանքով դիտորդ Գայանե Գրիգորյանը հանդիսանում է դիմում ներկայացնող իրավասու սուբյեկտ:

Դիմում-բողոքում նշված է, որ «քվեարկության սենյակը կահավորված է այնպես, որ հնարավոր չէ համակողմանի դիտարկել ընտրական գործընթացը» և որ «… հանձնաժողովի անդամ Արման Մխիթարյանը խորընդոտել է դիտորդի ազատ տեղաշարժը քվեարկության սենյակում: Վերջինս նրան արգելել է կանգնել քվեատուի մոտ և դիտարկել ***իր*** աշխատանքները…»:

Ուսումնասիրելով թիվ 3/25 տեղամասային ընտրական հանձնաժողովի գրանցամատյանի 9-րդ էջը, Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովը փաստում է, որ համաձայն վիճականության արդյունքի, հանձնաժողովի անդամ Արման Մխիթարյանի անունը նշված չէ «ինքնասոսնձվող դրոշմանիշ փակցնող և քվեարկության համար պատասխանատու» սյունյակում, այսինքն հանձնաժողովի անդամ Արման Մխիթարյանը չի եղել քվեատուփի մոտ և չէր կարող կարող դիտորդին թույլ չտալ դիտարկել ***իր աշխատանքները***, ավելին, ինչպես պարզվում է թիվ 3/25 տեղամասային ընտրական հանձնաժողովի նախագահ Վ. Մանվելյանի գրավոր բացատրությունից, նկարագրված դրվագում Գայանե Գրիգորյանը կանգնած է եղել քվեախցիկի մոտ, իսկ հանձնաժողովի անդամ Մխիթարյանը դիտորդին բացատրել է օրենքի պահանջը, որ դիտորդը քվեարկության սենյակում ազատ տեղաշարժի իրավունք ունի, բայց չի կարող կանգնել քվեախցիկին այնքան մոտ, որով կխախտվի քվեարկության գաղտնիությունը:

Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովը փաստում է, որ մինչև վիճարկվող որոշումն ընդունելը թիվ 3 տարածքային ընտրական հանձնաժողովն ուսումնասիրել էր իր սպասարկման տարածքում կազմավորված տեղամասային ընտրական հանձնաժողովների, այդ թվում՝ թիվ 3/25, գրանցամատյաններում կատարված գրառումները և դրանցում նշված հանգամանքները գնահատել վարչական վարույթի շրջանակներում ընդունած 18.05.2017թ. թիվ 10-Ա որոշմամբ:

Ինչ վերաբերում է քվեարկության սենյակի սխալ կահավորմանը՝ պայմանավորված այն հանգամանքով, որ հանձնաժողովի անդամների սեղանները տեղադրված են եղել պատի տակ և հնարավոր չի եղել դիտարկելու հանձնաժողովի անդամների աշխատանքները թիկունքից, ապա ուսումնասիրելով թիվ 3/25 ընտրական տեղամասի կահավորված քվեակության սենյակի

14.05.2017թ. կատարած լուսանկարը, Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովը փաստում է, որ դիմում-բողոքում ներկայացվածը չի համապատասխանում իրականությանը, կահավորումն արված է ՀՀ ընտրական օրենսգրքի պահանջներին համապատասխան, ներկա գտնվելու իրավունք ունեցող անձանց համար ընտրական գործընթացը դիտարկելու որևէ խոչընդոտ առկա չէ:

Վերոգրյալի հաշվառմամբ, Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովը գտնում է, որ նշված հանգամանքներում դիտորդի իրավունքների խախտում առկա չէ: Ուստի, Գ. Գրիգորյանի մասով դիմում-բողոքը ենթակա է մերժման:

3. Դիմումատուները, ներկայացնելով իրենց ընդհանուր բնույթի դատողություններն օբյեկտիվ ընտրական իրավունքի խախտումները վիճարկելու իրավասուբյեկտության վերաբերյալ, մասնավորապես, նշում են, որ «դիտորդի և դիտորդական կազմակերպության՝ ոչ իրավասու սուբյեկտ հանդիսանալու վերաբերյալ եզրահանգումը կատարվել է ՀՀ ընտրական օրենսգրքի 48-րդ հոդվածի 3-րդ մասին՝ ՀՀ Սահմանադրության 48-րդ, Քաղաքացիական և քաղաքական իրավունքների մասին միջազգային դաշնագրի 25-րդ հոդվածների դրույթներին հակասող և կամայական մեկնաբանություն տալու արդյունքում:»: Նաև նշվում է. «Ընտրությունների ընթացքում արձանագրված ընտրախախտումները իրենց համակցության մեջ և/կամ բնույթով կարող են ուղղակի ազդեցություն ունենալ յուրաքանչյուր ընտրողի քվեի հասցեականության վրա, ինչպես նաև յուրաքանչյուր քաղաքացու ընտրելու իրավունքի իրացման վրա առհասարակ: Ընտրական իրավահարաբերությունների սուբյեկտ հանդիսացող յուրաքանչյուր անձի, այդ թվում՝ դիտորդի և դիտորդական կազմակերպության կողմից ներկայացված դիմում-բողոքները՝ օբյեկտիվ ընտրական իրավունքի խախտումների հիմքով ընտրական հանձնաժողովների որոշումների և գործողությունների վիճարկման վերաբերյալ ենթակա են քննության վարչական վարույթի կարգով, նույն կարգով, ինչ դիտորդների սուբյեկտիվ իրավունքների խախտումների վերաբերյալ բողոքները՝ ՀՀ ընտրական օրենսգրքի 48-րդ հոդվածի 3-րդ մասի շրջանակներում: Հակառակ մեկնաբանությունը կհանգեցնի ընտրական իրավունքի էության խախտմանը:»:

Վերը նշված դատողությունների համար որպես իրավական հիմք դիմումատուները վկայակոչում են ՀՀ ընտրական օրենսգրքի 48-րդ հոդվածի 3-րդ մասը, ՀՀ Սահմանադրության 48-րդ հոդվածը, ինչպես նաև Քաղաքացիական և քաղաքական իրավունքների մասին միջազգային դաշնագրի 25-րդ հոդվածը:

Այսպես, ՀՀ Սահմանադրության 48-րդ հոդվածի 3-րդ մասի համաձայն.

«3. Տեղական ինքնակառավարման մարմինների ընտրությունների ժամանակ ընտրելու և ընտրվելու, տեղական հանրաքվեին մասնակցելու իրավունք ունեն ընտրության կամ հանրաքվեի օրը տասնութ տարին լրացած Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիները: Օրենքով կարող է սահմանվել Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիություն չունեցող անձանց՝ տեղական ինքնակառավարման մարմինների ընտրություններին և տեղական հանրաքվեներին մասնակցելու իրավունքը:»:

Քաղաքացիական և քաղաքական իրավունքների մասին միջազգային դաշնագրի 25-րդ հոդվածի համաձայն՝

«Յուրաքանչյուր քաղաքացի, առանց 2-րդ հոդվածում հիշատակվող որևէ խտրականության և առանց անհիմն սահմանափակումների, պետք է իրավունք և հնարավորություն ունենա.

ա) մասնակցելու պետական գործերը վարելուն՝ ինչպես անմիջականորեն, այնպես էլ ազատորեն ընտրված ներկայացուցիչների միջոցով.

բ) քվեարկել և ընտրվել իսկական պարբերական ընտրություններում, որոնք անց են կացվում համընդհանուր և հավասար ընտրական իրավունքի հիման վրա, գաղտնի քվեարկությամբ, և ապահովում են ընտրողների կամքի ազատ արտահայտումը.

գ) իր երկրում հավասարության ընդհանուր պայմաններով մտնել պետական ծառայություն:»:

Ընտրական գործընթացում քաղաքացու դրությունը դրսևորվում է «ընտրողի իրավական կարգավիճակում»: Ընտրողի իրավական կարգավիճակի բովանդակությունը բխում է նրա իրավունքից՝ ընտրելու համապատասխան ընտրությունների ժամանակ, որոշվում է ընտրական օրենսդրությամբ սահմանված որոշակի գործողություններ կատարելու իրավունքներով, որոնք կապված են նախընտրական քարոզչությանը, քվեարկությանը մասնակցելու հետ և այլն: Ընտրողի իրավունքները կարող են ընդարձակվել կոնկրետ դեպքում վերջինիս կողմից ընտրական գործընթացում կոնկրետ գործառույթ կատարելիս՝ որպես թեկնածու, վստահված անձ, հանձնաժողովի անդամ, դիտորդ և այլն, որոնք սահմանված են ՀՀ ընտրական օրենսգրքով:

Յուրաքանչյուր ոք ընտրական իրավահարաբերություններում, ելնելով օրենսդրությամբ սահմանված հստակ չափորոշիչներից և պահանջներից՝ հանդես է գալիս հստակ սահմանված որևէ կարգավիճակով (ընտրող, թեկնածու, դիտորդ և այլն), ընդ որում նշված կարգավիճակով հանդես եկող անձը օժտված է հստակ սահմանված իրավունքներով և պարտականություններով: ՀՀ Սահմանադրությամբ և միջազգային իրավունքի նորմերով երաշխավորված ընտրելու իրավունքի իրացման, այդ թվում նաև պաշտպանության, հստակ կառուցակարգերը սահմանված են ՀՀ ընտրական օրենսգիրք սահմանադրական օրենքով:

Քննարկվող դիմում-բողոքով դիմումատուները ներկայանում են որպես հասա-ռական կազմակերպություն և որպես դիտորդ, այլ ոչ թե որպես անձ, ում ՀՀ ընտրական օրենսգրքով սահմանված սուբյեկտիվ ընտրական իրավունքը խախտվել է:

Վերոգրյալի հաշվառմամբ՝ թիվ 5 տարածքային ընտրական հանձնաժողովը դիմումատուներին դիտել է հենց այդ կարգավիճակում՝ որպես դիտորդ կամ հասարակական կազմակերպություն՝ դրանից բխող բոլոր հետևանքներով:

Ընտրական իրավահարաբերությունների սուբյեկտների իրավունքների վարչաիրավական կարգով պաշտպանության կառուցակարգերը սահմանված են «Վարչարարության հիմունքների և վարչական վարույթի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքով և Հայաստանի Հանրապետության ընտրական օրենսգրքով:

«Վարչարարության հիմունքների և վարչական վարույթի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 2-րդ հոդվածի 3-րդ մասի համաձայն. «Առանձին տեսակի վարչական վարույթների առանձնահատկությունները սահմանվում են օրենքներով և Հայաստանի Հանրապետության միջազգային պայմանագրերով:»: Նշված իրավանորմի հաշվառմամբ, Հայաստանի Հանրապետության ընտրական օրենսգրքի 47-րդ հոդվածի 1-ի մասում ամրագրված իրավանորմով սահմանված է. «Կենտրոնական և տարածքային ընտրական հանձնաժողովում վարչական վարույթն իրականացվում է «Վարչարարության հիմունքների և վարչական վարույթի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքին համապատասխան, սույն օրենսգրքով սահմանված առանձնահատկություններով և ժամկետներում:»:

Վերոնշյալ իրավանորմերից բխում է, որ ընտրական հանձնաժողովներում վարչական վարույթի նկատմամբ «Վարչարարության հիմունքների և վարչական վարույթի մասին» ՀՀ օրենքի նորմերը կիրառելի են միայն ՀՀ ընտրական օրենսգրքով սահմանված առանձնահատկությունների հաշվառմամբ:

Ի թիվս այլ առանձնահատկությունների, ընտրական հանձնաժողովներում վարչական վարույթի առանձնահատկություն է սահմանված ՀՀ ընտրական օրենսգրքի 49-րդ հոդվածի 1-ին մասի 4-րդ պարբերությամբ, որի համաձայն՝ եթե բողոքը կամ դիմումը չի համապատասխանում նույն հոդվածի պահանջներին, ապա դիմումները չեն քննարկվում, դրանցով վարչական վարույթներ չեն հարուցվում, և ընտրական հանձնաժողովները որոշում են կայացնում վարչական վարույթի հարուցումը մերժելու մասին: Ընտրական օրենսգրքի 49-րդ հոդվածով սահմանված՝ բողոքին կամ դիմումին ներկայացվող պահանջներից է դիմումը կամ բողոքը 48-րդ հոդվածի 3-րդ մասով նախատեսված սուբյեկտների կողմից ներկայացնելու պահանջը:

ՀՀ ընտրական օրենսգրքի 48-րդ հոդվածի 3-րդ մասում օրենսդիրն առանձնացնում է սուբյեկտների հինգ խումբ, որոնց իրավունք է վերապահում բողոքարկելու ընտրական հանձնաժողովի որոշումները, գործողությունները (անգործությունը), այն է՝

1) յուրաքանչյուր ոք, ով գտնում է, որ խախտվել կամ կարող է խախտվել իր՝ սույն օրենսգրքով սահմանված սուբյեկտիվ ընտրական իրավունքը.

2) վստահված անձը, եթե գտնում է, որ խախտվել է իր կամ իր վստահորդի՝ սույն օրենսգրքով սահմանված իրավունքը.

3) դիտորդը կամ այցելուն, եթե գտնում է, որ խախտվել է իր՝ սույն օրենսգրքով սահմանված իրավունքը.

4) զանգվածային լրատվության միջոցի ներկայացուցիչը, եթե գտնում է, որ խախտվել է իր՝ սույն օրենսգրքով սահմանված իրավունքը.

5) ընտրություններին մասնակցող կուսակցության լիազոր ներկայացուցիչը, եթե գտնում է, որ խախտվել է իր կամ իր վստահորդ կուսակցության կամ կուսակցության ընտրական ցուցակում ընդգրկված թեկնածուի՝ սույն օրենսգրքով սահմանված իրավունքը:

ՀՀ ընտրական օրենսգրքի 48-րդ հոդվածի 3-րդ մասում ամրագրված նորմի վերլուծության արդյունքում Կենտրոնական ընտրական հանձաժողովը գտնում է, որ օրենսդիրը, ամրագրելով վերոհիշյալ սուբյեկտային կազմը՝ ընտրական հանձնաժողովի որոշումները, գործողությունները (անգործությունը) բողոքարկելու իրավունքը, միաժամանակ այդ իրավունքի իրացման հնարավորությունը յուրաքանչյուր կոնկրետ դեպքում պայմանավորում է բողոքարկող սուբյեկտի իրավունքի պաշտպանության նպատակի առկայությամբ, այսինքն՝ յուրաքանչյուր կոնկրետ սուբյեկտի իրավունք է վերապահում բողոքարկելու ընտրական հանձնաժողովի որոշումը, գործողությունը (անգործությունը), եթե նման բողոքարկումը նպատակ ունի իրականացնելու բողոքարկող սուբյեկտի խախտված իրավունքի պաշտպանությունը:

Վերոգրյալի հաշվառմամբ՝ դիմումատուների դատողությունն առ այն, որ «ընտրական իրավահարաբերությունների սուբյեկտ հանդիսացող յուրաքանչյուր անձի, այդ թվում՝ դիտորդի և դիտորդական կազմակերպության կողմից ներկայացված դիմում-բողոքները՝ օբյեկտիվ ընտրական իրավունքի խախտումների հիմքով ընտրական հանձնաժողովների որոշումների և գործողությունների վիճարկման վերաբերյալ ենթակա են քննության վարչական վարույթի կարգով, նույն կարգով, ինչ դիտորդների սուբյեկտիվ իրավունքների խախտումների վերաբերյալ բողոքները», չի բխում ՀՀ ընտրական օրենսգրքի 48-րդ հոդվածի 3-րդ մասի՝ օրենսդրի կողմից ներդրված տրամաբանությունից: Ուստի, թիվ 3 տարածքային ընտրական հանձնաժողովի 19.05.2017թ. թիվ 11-Ա որոշմամբ վարչական վարույթի հարուցումը մերժելն այն հիմնավորմամբ, որ դիմումատուները չեն հանդիսանում տարածքային ընտրական հանձնաժողովին հասցեագրված դիմում-բողոքում վկայակոչվող իրավունքների (բացառությամբ տեղամասային ընտրական հանձնաժողովի գրանցամատյանում գրառում կատարելու պահանջի մասով) պաշտպանությամբ դիմելու իրավունք ունեցող իրավասու սուբյեկտներ, իրավաչափ է:

ՀՀ ընտրական օրենսգրքի 48-րդ հոդվածում ներդրված վերոհիշյալ տրամաբանությունն արտահայտված է նաև «Վարչարարության հիմունքների և վարչական վարույթի մասին» ՀՀ օրենքի 69-րդ հոդվածում, որը ՀՀ ընտրական օրենսգրքի 47-րդ հոդվածի 1-ին մասին համապատասխան՝ կիրառելի է ընտրական հանձնաժողովում վարչական վարույթի նկատմամբ՝ ՀՀ ընտրական օրենսգրքով սահմանված առանձնահատկությունների հաշվառմամբ: Համաձայն նշված օրենքի 69-րդ հոդվածի՝ անձինք իրենց իրավունքները պաշտպանելու նպատակով իրավունք ունեն բողոքարկելու վարչական ակտերը, այդ թվում՝ զուգորդվող վարչական ակտերի միջամտող դրույթները, ինչպես նաև վարչական մարմնի գործողությունը կամ անգործությունը: Նշված դրույթի բովանդակությունից բխում է, որ վարչական կարգով բողոք ներկայացնելու իրավունքը վերապահվում է այն անձանց, ովքեր բողոքարկման միջոցով պաշտպանում են ***իրենց*** խախտված իրավունքները:

4. Դիմումով դիմումատու է հանդիսանում նաև «Իրավունքի Եվրոպա միավորում» հասարակական կազմակերպությունը: Անդրադառնալով հասարակական կազմակերպություն-ների իրավասուբյեկտության հարցին, Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովը բազմիցս իր

դիրքորոշումն արտահայտել է իր մի շարք որոշումներով (08.04.2017թ. թիվ 156-Ա, 02.05.2017թ. թիվ 178-Ա, 179-Ա, 180-Ա, 181-Ա, 182-Ա և այլ որոշումներով)՝ ամրագրելով, որ դիմումատու հասարակական կազմակերպությունը չի հանդիսանում նշված հարցով դիմում ներկայացնելու իրավունք ունեցող սուբյեկտ, ուստի նրա անունից ներկայացված դիմումը չի համապատասխանում Հայաստանի Հանրապետության ընտրական օրենսգրքի 48-րդ հոդվածի 3-րդ մասի պահանջներին:

Նշված հարցով Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովի հայտնած, ինչպես նաև վերջինիս կողմից ընդունված որոշումներում արձանագրված իրավական դիրքորոշումները և պատճառաբանությունները կիրառելի են նաև սույն դիմում-բողոքով որպես դիմումատու հանդես եկող հասարակական կազմակերպության իրավասուբյեկտության հարցի վերաբերյալ: Հասարակական կազմակերպությունների իրավասուբյեկտ հանդիսանալու հանգամանքի կապակցությամբ Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովի վերը հիշատակված իրավական գնահատականները համահունչ են նաև Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրական դատարանի և վարչական դատարանի մի շարք գործերով կայացված դատական ակտերում արտահայտված իրավական դիրքորոշումներին:

Հետևապես, թիվ 3 տարածքային ընտրական հանձնաժողովին հասցեագրած դիմում-բողոքով դիմումատու հասարակական կազմակերպությունը դիմում ներկայացնող իրավասու սուբյեկտ չէ, և հիմք ընդունելով Ընտրական օրենսգրքի 49-րդ հոդվածի 1-ին մասի 4-րդ պարբերությունը, դիմումատու հասարակական կազմակերպության մասով թիվ 3 տարածքային ընտրական հանձնաժողովը դիմում-բողոքով վարչական վարույթի հարուցումն իրավաչափորեն մերժել է:

Հիմք ընդունելով վերոգրյալը, Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովը գտնում է, որ «Իրավունքի Եվրոպա միավորում» հասարակական կազմակերպության մասով սույն դիմում-բողոքը ենթակա է մերժման:

5. Անդրադառնալով դիմում-բողոքում նշված դիմումատուների դատողությանն առ այն, որ «տարածքային ընտրական հանձնաժողովն իրավասու չէր կայացնելու վարչական վարույթի հարուցումը մերժելու մասին որոշում՝ վիճարկվող որոշմամբ բերված հիմնավորումներով դիմողների ոչ իրավասու սուբյեկտ ճանաչելու հիմքով» և որ «թիվ 3 տարածքային հանձնաժողովի կողմից վարչական վարույթ հարուցելու փուլում դիմում-բողոքում ներկայացված իրավունքների խախտման փաստերը և դրանով պայմանավորված դիմումատուների՝ բողոքարկման սուբյեկտ լինելու հանգամանքի իրավական գնահատականը չէին կարող հանձնաժողովի քննարկման առարկա դառնալ վարչական վարույթ հարուցելու փուլում: … Դիմումատուների նյութական իրավունքների խախտումների առկայության կամ բացակայության փաստին իրավական գնահատական կարող է տրվել միայն վարչական մարմնի կողմից գործի ըստ էության քննության փուլում», հիմնազուրկ է և չի բխում ինչպես «Վարչարարության հիմունքների և վարչական վարույթի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի, այնպես էլ Հայաստանի Հանրապետության ընտրական օրենսգրքի պահանջներից:

«Վարչարարության հիմունքների և վարչական վարույթի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 20-րդ հոդվածի համաձայն՝

«1. Վարչական վարույթը բաղկացած է միմյանց փոխկապակցված՝ վարույթի հարուցման, ընթացիկ և եզրափակիչ փուլերից:

2. Վարչական վարույթը հարուցվում է անձի (անձանց) դիմումի կամ վարչական մարմնի նախաձեռնության հիման վրա (հարուցման փուլ):

3. Դիմումին կամ վարչական մարմնի նախաձեռնությանը համապատասխան իրականացվում են վարչական գործի քննարկման հետ կապված՝ սույն օրենքով նախատեսված գործառույթները (ընթացիկ փուլ):

4. Վարչական վարույթը եզրափակվում է վարչական ակտի ընդունմամբ (եզրափակիչ փուլ):»:

Նույն օրենքի 30-րդ հոդվածի 1-ին և 2-րդ մասերի համաձայն՝

«1. Վարչական վարույթ հարուցելու հիմքերն են՝

ա) անձի դիմումը, բողոքը.

բ) վարչական մարմնի նախաձեռնությունը:

2. Սույն հոդվածի 1-ին մասի «ա» կետով նախատեսված դեպքերում վարչական վարույթը համարվում է հարուցված՝ համապատասխան դիմումը կամ բողոքը վարչական մարմնում ստանալու օրվանից, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ դիմումը կամ բողոքը, սույն օրենքի 33-րդ հոդվածի համաձայն, վերահասցեագրվել է ըստ իրավասու վարչական մարմինների կամ վերադարձվել է դիմողին (բողոք բերողին):»:

Վերը նշված նորմերի վերլուծությունից ակնհայտ է, որ, որպես ընդհանուր կանոն, դիմումի հիմքով վարչական վարույթը ***համարվում է հարուցված՝*** դիմումը վարչական մարմնում ստանալու օրվանից՝ առանց վարչական մարմնի կողմից վարչական վարույթ հարուցելուն ուղղված որևէ գործողություն կատարելու կամ ընթացակարգ կիրառելու: Հետևաբար, վարչական վարույթի հարուցման փուլում որևէ հարցի գնահատական տալ առհասարակ հնարավոր չէ, քանի որ դիմումի մուտքագրման փաստ ինքնստինքյան հանգեցնում է վարչական վարույթի հարուցմանը, բացառությամբ օրենքով սահմանված դեպքերի:

Ընտրական հանձնաժողովներում վարչական վարույթի իրականացման կանոնակարգումներ սահմանող ՀՀ ընտրական օրենսգրքի 49-րդ հոդվածը, ի թիվս այլ առանձահատկությունների, սահմանում է նաև ընտրական հանձնաժողովներում վարչական վարույթի և վարչարարության առանձնահատկություն հանդիսացող՝ *վարչական վարույթի հարուցումը մերժելու իրավական ինստիտուտը*, ինչը աներկբա նշանակում է, որ ընտրական հանձնաժողովներում վարչական վարույթը դիմումի ստացմամբ հարուցված չի համարվում և ընտրական հանձնաժողովը դիմումի ուսումնասիրության արդյունքում կարող նաև մերժել դիմումով վարչական վարույթի հարուցումը: Նշվածը միանշանակ ենթադրում է, որ ընտրական հանձնաժողովներում մինչ դիմումով վարչական վարույթի հարուցումը դիմումն ուսումնասիրվում է առնվազն հետևյալ պայմաններին համապատասխանելու տեսանկյունից.

ա) դիմումը ստորագրված է դիմողի կողմից,

բ) դիմումը ներառում է տվյալներ դիմումատուի վերաբերյալ,

գ) դիմումում ներկայացված չեն դիմումատուի վերաբերյալ կեղծ տվյալներ,

դ) դիմումը ներկայացված չէ իրավունքի չարաշահմամբ,

ե) դիմումը ներկայացված է ոչ իրավասու անձի կողմից,

զ) ներկայացուցչի միջոցով ներկայացված դիմումին կից ներկայացված է նաև օրենքով սահմանված կարգով տրված լիազորագիր,

է) դիմումը ներկայացված է իրավասու ընտրական հանձնաժողով,

ը) դիմումը ներկայացված չէ Ընտրական օրենսգրքով սահմանված վերջնաժամկետից ուշ:

Միայն նշված պայմանների միաժամանակյա առկայության դեպքում է ընտրական հանձնաժողով ներկայացված դիմումով կամ բողոքով հարուցվում վարչական վարույթ: Թվարկված պայմաններից ա)-ից զ) կետերում նշված պայմաններից որևէ մեկի բացակայության դեպքում վարչական վարույթի հարուցումը մերժվում է, իսկ է) և ը) կետերում նշված պայմանների բացակայության դեպքում՝ դիմումը՝ կից փաստաթղթերով վերադարձվում է դիմումատուներին:

Նշված երկու դեպքերում էլ՝ և վարչական վարույթի հարուցումը մերժելու, և դիմումը՝ կից փաստաթղթերով վերադարձնելու, կիրառելի չեն վարչական վարույթի հարուցման դեպքում վարույթի իրականացմանն ուղղված կանոնակարգումները, մասնավորապես՝ փաստական հանգամանքների քննարկման ապահովումը, լսումներ անցկացնելը, դիմումին առնչվող՝ դիմումատուների միջնորդությունները քննարկելը, ապացույցներ հետազոտելը և այլն: Փոխարենը ընտրական հանձնաժողովը իրավասու է սեփական նախաձեռնությամբ հարուցելու վարչական վարույթ և քննարկելու այն հանգամանքները, որոնք ներկայացված լինելով դիմումներով և բողոքներով՝ ընտրական հանձնաժողովի կողմից ընդունվել են որպես հաղորդումներ:

Ակնհայտ է, որ վարչական վարույթի հարուցումը մերժելու ինստիտուտի կիրառումը դիմումատուների կողմից նշված տրամաբանությամբ կիմաստազրկվի այդ իրավական

ինստիտուտը, քանի որ վարչական վարույթ հարուցելուց հետո վարչական վարույթի հարուցումը այլևս չի կարող մերժվել:

6. Դիմում-բողոքում նշված է, որ 2017թ մայիսի 19-ին կայացած թիվ 3 տարածքային ընտրական հանձնաժողովի նիստում դիմումատուն ներկայացրել է միջնորդություններ: Դիմումատուների դիրքորոշումն առ այն, որ «վիճարկվող որոշումը ոչ իրավաչափ է նաև՝ դիմողների կողմից տարածքային ընտրական հանձնաժողովին ներկայացված միջնորդությունները վերջինիս կողմից ընդունելուց և քննելուց հրաժարվելու և դրա հետևանքով վարչական վարույթի բազմակողմանիության, լրիվության և օբյեկտիվության պարտադիր պահանջների խախտման հիմքով», անհիմն է և առարկայազուրկ:

Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովը, լսելով թիվ 3 տարածքային ընտրական հանձնաժողովի բացատրությունները, արձանագրում է, որ 19.05.2017թ. թիվ 3 տարածքային ընտրական հանձնաժողովի նիստին դիմումատու դիտորդներից կամ նրանց ներկայացուցիչներից որևէ մեկը չի ներկայացել և միջնորդություն չի ներկայացրել:

7. Դիմումատուներն իրենց դիմում-բողոքում ներկայացնում են դատողություն առ այն, որ «Տարածքային ընտրական հանձնաժողովի կողմից խախտվել է նաև դիմողների ընտրական իրավունքը, ինչպես նաև դիտորդի կարգավիճակից բխող սուբյեկտիվ իրավունքները, քանի որ տարածքային ընտրական հանձնաժողովի կողմից դիմում-բողոքի քննության նիստը նշանակվել է մայիսի 19-ին ժամը 15:00-ին, ինչն ինքնին զրկել է դիմողներին որոշման դեմ ներկայացված բողոքը Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովի կողմից մինչև Երևանի ավագանու ընտրությունների արդյունքների ամփոփումը քննելու և արդյունքների ամփոփման շրջանակներում այն գնահատելու հնարավորությունից: Այսպիսով, խախտվել է նաև դիմողների իրավունքների պաշտպանության արդյունավետ միջոցի իրավունքը:»: Անհասկանալի է դիմումատուների կողմից ընտրական իրավունքի խախտման հանգամանքի վկայակոչումը, չի հստակեցվում, թե տարածքային ընտրական հանձնաժողովն ինչ կարգով է խախտել դիմողների ընտրական իրավունքը՝ նիստը 19.05.2017թ. ժամը 15:00-ին նշանակելով: Եվ առհասարակ ինչպես է խախտվել «դիմողների իրավունքների պաշտպանության արդյունավետ միջոցի իրավունքը», քանի որ Ընտրական օրենսգիրքը հստակ կանոնակարգում է դիմումներ ներկայացնելու կարգը և քննելու ժամկետները: Համաձայն Ընտրական օրենսգրքի 47-րդ հոդվածի 1-ին մասի՝ «Կենտրոնական և տարածքային ընտրական հանձնաժողովում վարչական վարույթն իրականացվում է «Վարչարարության հիմունքների և վարչական վարույթի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքին համապատասխան, սույն օրենսգրքով սահմանված առանձնահատկություններով և ժամկետներում:»:

Համաձայն Ընտրական օրենսգրքի 48-րդ հոդվածի 7-րդ մասի.

«Տարածքային և Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովներն ընտրությունները նշանակվելուց հետո՝ մինչև քվեարկության նախորդ օրը, ստացված դիմումներին պատասխանում, իսկ սույն օրենսգրքով սահմանված դեպքերում դրանց վերաբերյալ որոշումներ ընդունում են հնգօրյա ժամկետում, բայց ոչ ուշ, քան մինչև քվեարկության սկիզբը: Քվեարկության օրվանից սկսած՝ մինչև արդյունքների ամփոփման համար սահմանված ժամկետից 2 օր առաջ՝ ժամը 18.00-ն, ստացված դիմումներին տարածքային և Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովները պատասխանում, իսկ սույն օրենսգրքով սահմանված դեպքերում դրանց վերաբերյալ որոշումներ ընդունում են մինչև ընտրությունների արդյունքների ամփոփումը, իսկ Ազգային ժողովի ընտրությունների ժամանակ՝ տարածքային ընտրական հանձնաժողովը՝ մինչև ընտրությունների արդյունքների ամփոփման համար սահմանված ժամկետից մեկ օր առաջ:»:

Վերոնշյալ դրույթների վերլուծությունից ակնհայտ է, որ տարածքային ընտրական հանձնաժողովը գործել է ՀՀ ընտրական օրենսգրքին համապատասխան և որոշում է կայացրել ՀՀ ընտրական օրենսգրքով սահմանված ժամկետում, ուստի տարածքային ընտրական հանձնաժողովը գործել է իրավաչափորեն, դիմումատուների արդյունավետ պաշտպանության իրավունք չի խախտել: Ավելին, դիմումատուներն օգտվել են իրավունքի պաշտպանության հնարավորությունից՝ օրենսդրությամբ սահմանված ժամկետներում դիմում-բողոք

ներկայացնելով Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողով, որը մուտքագրվել է, ուսումնասիրվել և որով հարուցվել է վարչական վարույթ:

7. Սույն բողոքի քննարկմամբ Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովը գտնում է, որ թիվ 3 տարածքային ընտրական հանձնաժողովի 2017թ. մայիսի 19-ի թիվ 11-Ա որոշումը՝ վարչական վարույթի հարուցումը մերժելու մասով (բացառությամբ դիտորդ Գ. Գիգորյանի որպես դիտորդի սուբյեկտիվ ընտրական իրավունքներին առնչվող հանգամանքների մասով), իրավաչափ է հետևյալ պատճառաբանությամբ՝ թիվ 3 տարածքային ընտրական հանձնաժողովն իր որոշումներով նշել է այն բոլոր էական փաստական հանգամանքները և իրավական հիմնավորումները, որոնք հիմք են հանդիսացել ընդունելու վիճարկվող որոշումը, որոշումները ձևակերպված են հստակ և հասկանալի:

«Վարչարարության հիմունքների և վարչական վարույթի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 63-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն.

«1. Անվավեր է առ ոչինչ չհանդիսացող այն ոչ իրավաչափ վարչական ակտը, որն ընդունվել է՝

ա) օրենքի խախտմամբ, այդ թվում՝ օրենքի սխալ կիրառման կամ սխալ մեկնաբանման հետևանքով.

բ) կեղծ փաստաթղթերի կամ տեղեկությունների հիման վրա, կամ եթե ներկայացված փաստաթղթերից ակնհայտ է, որ ըստ էության պետք է ընդունվեր այլ որոշում:»:

Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովն արձանագրում է, որ տարածքային ընտրական հանձնաժողովը պահպանել է վարչական ակտին ներկայացվող «Վարչարարության հիմունքների և վարչական վարույթի մասին» ՀՀ օրենքի 55-57-րդ հոդվածների և ՀՀ ընտրական օրենսգրքի 47-49-րդ հոդվածների պահանջները:

Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովը սույն դիմում-բողոքով հարուցված վարչական վարույթով առկա փաստերի ուսումնասիրմամբ հիմնավորված է համարում թիվ 3 տարածքային ընտրական հանձնաժողովի եզրահանգումները՝ վարչական վարույթի հարուցումը մերժելու մասով և նշված մասով գտնում է, որ ենթակա է մերժման դիմում-բողոքով ներկայացված պահանջը՝ անվավեր ճանաչել թիվ 3 տարածքային ընտրական հանձնաժողովի 19.05.2017թ. թիվ 11-Ա որոշումը, ինչպես նաև բողոքով ներկայացված 2-րդ կետի ա) և գ) ենթակետերի, 4-րդ կետի պահանջները, քանզի թիվ 3 տարածքային ընտրական հանձնաժողովը դիմում-բողոքում ներկայացված փաստական հանգամանքները, որոնք ներկայացված են եղել նաև համապատասխան տեղամասային ընտրական հանձնաժողովների գրանցամատյաններում, ուսումնասիրել և իր 18.05.2017թ. թիվ 10-Ա որոշմամբ գնահատել է վերջիններիս ազդեցությունը քվեարկության արդյունքների վրա, իսկ մյուս մասը, որոնց վերաբերյալ գրանցամատյաններում գրառումներ առկա չեն եղել, ընդունել է դրանք որպես հաղորդում՝ սեփական նախաձեռնությամբ հարուցված վարչական վարույթի շրջանակներում քննարկել և 19.05.2017թ. թիվ 13-Ա որոշմամբ գնահատել է դրանց ազդեցությունը տեղամասում քվեարկության արդյունքների վրա:

Դիմում-բողոքով ներկայացված 2-րդ կետի բ) ենթակետի պահանջը նույնպես ենթակա է մերժման, քանի որ

1) թիվ 3 տարածքային ընտրական հանձնաժողովը 19.05.2017թ. թիվ 11-Ա որոշմամբ արձանագրել է, որ թիվ 3/25 տեղամասային ընտրական հանձնաժողովի նախագահը թույլ է տվել ՀՀ ընտրական օրենսգրքի 67-րդ հոդվածի 14-րդ մասի պահանջների խախտում, և թիվ 3 տարածքային ընտրական հանձնաժողովը միջնորդել է Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովին՝ ուժը կորցրած ճանաչել թիվ 3/25 տեղամասային ընտրական հանձնաժողովի նախագահ Վանիկ Արտաշի Մանվելյանի ընտրական հանձնաժողովում ընդգրկվելու որակավորման վկայականը:

2) նշված պահանջը (թիվ 3/25 տեղամասային ընտրական հանձնաժողովի նախագահին չվերաբերվող մասով) որևէ կերպ չի առնչվում դիմումատուների իրավունքներին, ինչով պայմանավորված, դիմումատուներն իրավասու չեն հանդես գալ նման պահանջով:

Նշված հարցադրման վերաբերյալ դիրքորոշում է արտահայտել ՀՀ վարչական դատարանը ՎԴ/0929/05/15 վարչական գործի շրջանակներում կայացված որոշմամբ.

«... Դատարանը վերևում արդեն անդրադարձել է դիտորդների իրավունքներին, որոնք չեն ներառում նաև հանրային իրավախախտում թույլ տրված անձանց պատասխանատվության հարցով իրավասու մարմիններին դիմելու իրավունքը: Ինչպես նշվեց վերը, դիտորդներն ընդամենը ներկայացնում են իրենց դիտարկումները ընտրախախտումների վերաբերյալ, իսկ դրանց հետագա գնահատումն ու ընթացքը դուրս է նրանց վերահսկողության շրջանակներից: Ըստ այդմ, դատարանն արձանագրում է, որ դիտորդական առաքելություն իրականացնող կազմակերպությունը չի կարող պահանջել իրավասու ընտրական հանձնաժողովից համապատասխան գործողություններ՝ կապված վարչական կամ քրեական իրավախախտում կատարած անձանց պատասխանատվության ենթարկելու հարցի լուծման հետ:» (27.04.2015թ. ՎԴ/0929/05/15):

Դիմում-բողոքով ներկայացված 3-րդ պահանջը նույնպես ենթակա է մերժման, քանի որ դիմումի ուսումնասիրությամբ Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովը գտնում է, որ դիմումն ըստ ենթակայության վերահասցեագրման հիմքեր առկա չեն:

Հիմք ընդունելով վերոգրյալը և ղեկավարվելով Հայաստանի Հանրապետության ընտրական օրենսգրքի 47-49-րդ հոդվածներով, «Վարչարարության հիմունքների և վարչական վարույթի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 76-րդ հոդվածով՝ Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովը

Ո Ր Ո Շ Ո Ւ Մ Է .

1. Թիվ 3 տարածքային ընտրական հանձնաժողովի 19.05.2017 թվականի թիվ 11-Ա որոշումը դիտորդ Գայանե Գրիգորյանի սուբյեկտիվ ընտրական իրավունքին առնչվող հանգամանքներին անդրադառնալու մասով ճանաչել անվավեր և դիտորդ Գայանե Գրիգորյանի՝ թիվ 3 տարածքային ընտրական հանձնաժողովին հասցեագրված դիմում-բողոքը՝ դիմում-բողոքի 5-րդ կետում նշված հանգամանքներով, մերժել:

2. «Իրավունքի Եվրոպա միավորում» հասարակական կազմակերպության, դիտորդներ Աննա Անդրեասյանի, իսկ դիտորդ Գայանե Գրիգորյանի մասով՝ սույն որոշման եզրափակիչ մասի 1-ին կետում չնշված մասով, դիմում-բողոքն մերժել՝ թիվ 3 տարածքային ընտրական հանձնաժողովի 19.05.2017 թվականի թիվ 11-Ա որոշումը թողնելով անփոփոխ:

3. Սույն որոշումն ուժի մեջ է մտնում նիստում հրապարակելու պահից:

4. Սույն որոշումը կարող է բողոքարկվել Հայաստանի Հանրապետության վարչական դատարան՝ օրացուցային երեք օրվա ընթացքում:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԸՆՏՐԱԿԱՆ
ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻ ՆԱԽԱԳԱՀ **Տ. Մ ու կ ու չ յ ա ն**